

การนำหลักพุทธปรัชญามาใช้ในการเรียนของนักศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

AN APPLICATION OF BUDDHIST PHILOSOPHY IN TEACHING AND LEARNING
OF STUDENTS IN GRADUATE SCHOOL MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

พระมหาวิโรจน์ กุตตวิโร *

Phramaha Viroj Guttaviro

Corresponding Author E-mail: non2518@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการนำหลักพุทธปรัชญามาใช้ในการเรียนการสอนของนักศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 2) เปรียบเทียบการนำหลักพุทธปรัชญาใช้ในการเรียนการสอนของนักศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีอายุ รายได้ และอาชีพต่างกัน และ 3) ศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพุทธปรัชญาใช้ในการเรียนการสอนของนักศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตามการนำหลักพุทธปรัชญาใช้ในการเรียนการสอนของนักศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย งานวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาทั้งหมด 170 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยอาศัย กรอบแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาวิจัย วัตถุประสงค์ สมมติฐาน รวมทั้งนิยามปฏิบัติการ

ผลการวิจัย พบว่า

1. นักศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีการนำหลักพุทธปรัชญาใช้ในการเรียน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อแยกออกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านวิริยะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านวิมังสา และด้านฉันทะ ส่วนด้านจิตตะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบการนำหลักพุทธปรัชญามาใช้ในการเรียนการสอนของนักศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่มีอายุ รายได้ และอาชีพต่างกัน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการนำหลักพุทธปรัชญามาใช้ในการเรียนการสอนของนักศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่า ด้านวิริยะมีความถี่มากที่สุด คือ ควรมีความขยันหมั่นเพียร และอดทนในการเรียน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

คำสำคัญ: พุทธปรัชญา, การเรียน, นักศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study application of Buddhist philosophy in the study of graduate students, Graduate School, Mahamakut Buddhist University, 2) to compare the application of Buddhist philosophy in the study of graduate students, Graduate School,

* สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University based on their age, income and occupation, and 3) to study suggestions on the application of Buddhist philosophy in the study of graduate students, Graduate School, Mahamakut Buddhist University. The data were collected from 170 samples by questionnaires created under the scope of conceptual framework, theories and research works concerned, objectives, hypotheses and operational definitions.

The results of this research found that:

1. The students of Graduate School, Mahamakut Buddhist University applied Buddhist philosophy in their study in 4 aspects at a high level overall. In aspects by descending sorting, the highest level was on Viriya, followed by Vimamsa, Chanda and Citta respectively.

2. The comparative results in the application of Buddhist philosophy in the study of graduate students, Graduate School, Mahamakut Buddhist University based on their different age, income and occupation were found differently with a statistically significant figure at .05.

3. The suggestions in the application of Iddhipada principles in the study of graduate students of Mahamakut Buddhist University indicated that the most frequency was on Viriya; to be diligent and patient in the study theoretically and practically.

Keywords: Buddhist philosophy, Study, Students, Graduate School Mahamakut Buddhist University

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันหลักสถาบันหนึ่งของสังคมไทยที่พุทธศาสนิกชนใช้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ของคนรุ่นใหม่ที่ต้องการจะเดินทางไปสู่ความสำเร็จในชีวิตและการทำงานโดยเฉพาะในโลกปัจจุบันเป็นโลกที่ฉาบฉวยและวุ่นวายต้องแก่งแย่งกันในการทำงานหรือการดำเนินชีวิตเพื่อความสำเร็จของแต่ละคน ดังนั้น อธิติบาท 4 จึงมีความหมายกับคนรุ่นใหม่ต้องการความสำเร็จในการทำงาน ทำให้เราต้องฝึกฝนตนเอง เพื่อจะเข้าใจและเข้าถึงหลักธรรมที่ก่อกำเนิดการพัฒนาดนเองอย่างแท้จริง หลักธรรมที่สำคัญประการหนึ่งที่ควรนำมาประยุกต์ใช้ ได้แก่ หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่จะทำให้ผู้ประพฤติปฏิบัติตามนำไปสู่ความความสำเร็จ โดยเฉพาะเรื่องการเรียนรู้การสอนของนักศึกษา

และหลักอิทธิบาท 4 มีความสำคัญที่ทำให้เกิดความรัก ความพอใจ ความขยัน ความอดทน ความตั้งมั่น และมีความไตร่ตรอง ตรวจสอบผลงานที่ปฏิบัติ และยังเป็นหลักธรรมที่เอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตเพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จโดยตรง พยายามในการเรียน ความเพียรพยายามในการเรียน ความเอาใจใส่ในการเรียน และพิจารณา ไตร่ตรองในการเรียน และมีการวางแผนงาน ปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องให้มากยิ่งขึ้น ควรพัฒนาดนอย่างต่อเนื่องให้มีศักยภาพสูงมากยิ่งขึ้นในเรียนตามภาระกิจที่รับผิดชอบ เพราะการเรียน จะต้องนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ทั้งระบบ ซึ่งหลักอิทธิบาท 4 นี้คือ รากฐานแห่งความสำเร็จ หนทางสู่ความสำเร็จ คุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ เป็นหลักในการเรียนที่เป็นระบบระเบียบครบวงจรมีระบบ การตรวจสอบ เมื่อมีปัญหาใด ๆ เกิดขึ้นก็สามารถตรวจสอบ

ระบบการเรียนรู้ได้ ถ้าขาดอิทธิบาท 4 แล้ว เป็นการเรียนด้วยความไม่มีฉันทะ คือ ไม่พอใจกับการเรียนที่ตนเรียนแล้ว ความเกียจคร้านก็จะมากดทับ ความพากเพียรไม่เกิด ความเอาใจใส่ไม่มีและการพิจารณาไตร่ตรองด้วยปัญญาไม่งอกเงยขึ้น ความล้มเหลวในการเรียนก็จะตามมา เพราะขาดหลักอิทธิบาท 4 นี้เอง และต้องหมั่นสร้างแรงบันดาลใจ คือ ความปรารถนามุ่งหวังให้การเรียนบรรลุจุดหมายอยู่ตลอดเวลา

ในปีการศึกษา 2545 สภามหาวิทยาลัยในการประชุมครั้งที่ 1/2545 เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 มีมติให้บัณฑิตวิทยาลัยเปิดการเรียนการสอนสาขาวิชาพระพุทธศาสนา และปรัชญาแก่นักศึกษาคฤหัสถ์เป็นรุ่นแรก ซึ่งมีนักศึกษา จำนวน 32 ท่าน และในปีการศึกษา 2546 เปิดการเรียนการสอนอีกสาขาวิชาหนึ่งคือ สาขาพุทธศาสนศึกษา มีนักศึกษาจำนวน 20 ท่าน ปัจจุบันนี้มีเปิดการเรียนการสอน 4 สาขาวิชา คือ 1) สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา 2) สาขาวิชาพระพุทธศาสนาและปรัชญา 3) สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง และ 4) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2539, น. 1-2) บรรพชิตและคฤหัสถ์สามารถเรียนได้ทุกสาขาวิชา และทุกสาขาวิชาจะต้องเรียนวิชาพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นวิชาหลัก และการเรียนวิชาพระพุทธศาสนานั้นจะเรียนเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา และหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่นักศึกษาเรียนนั้นก็จะมีหลากหลาย แต่ประเด็นที่เกี่ยวหลักธรรมที่เกี่ยวกับอิทธิบาท 4 ที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

และประสิทธิผลมากขึ้น ทางบัณฑิตวิทยาลัยก็นำมาใช้และส่งเสริมในการเรียนการสอนอยู่ตลอดเวลา

ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์สอนหนังสือที่บัณฑิตวิทยาลัยมาเป็นเวลานานจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาการนำหลักพุทธปรัชญามาใช้ในการเรียนการสอนของนักศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยซึ่งยังไม่เคยมีผู้ใดศึกษามาก่อน ในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาถึงข้อเสนอแนะของนักศึกษาที่จะให้มีการนำหลักพุทธปรัชญาโดยเฉพาะเรื่องอิทธิบาท 4 มาใช้ในการเรียนการสอนให้เป็นรูปธรรมและจริงจังจะ และนำผลการวิจัยในครั้งนี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อพิจารณาในการนำผลการวิจัยมาใช้ปรับปรุงในการเรียนการสอนด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการนำหลักพุทธปรัชญามาใช้ในการเรียนของนักศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักพุทธปรัชญามาใช้ในการเรียนของนักศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีอายุ รายได้ และอาชีพต่างกัน
3. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการนำหลักพุทธปรัชญามาใช้ในการเรียนของนักศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นที่จะศึกษาวิเคราะห์ถึงการนำหลักพุทธปรัชญามาใช้ในการเรียนการสอนของนักศึกษา บัณฑิต

วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยมีขอบข่ายในการศึกษาวิจัย ดังนี้

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจาก นักศึกษาในระดับปริญญาโท และระดับ ปริญญาเอก ทุกสาขาวิชา ประจำปีการศึกษา 2560 และ 2563 ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ส่วนกลาง จำนวน 301 รูป/คน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการเปิดตารางสำเร็จของเกรจซี่ (Krejcie) และมอร์แกน (Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 43) จากบัญชีรายชื่อของนักศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ปีการศึกษา 2560 และ 2563 จำนวน 301 รูป/คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 170 ราย และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก (ชูศรี พันธุ์ทอง, 2537, น. 103)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัย สร้างขึ้น ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบ ผสมผสานระหว่างแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) กับแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งการสร้างเครื่องมือได้ ประยุกต์ใช้หลักการและวิธีการสร้างเครื่องมือ ของลิเคิร์ท สเกล (Likert Scales) แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการนำหลักพุทธปรัชญา มาใช้ในการเรียนการเรียนของนักศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย แบ่งเป็น 4 ด้าน จำนวน 28 ข้อ และ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้ตอบ แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม เกี่ยวกับการนำหลักพุทธปรัชญามาใช้ในการ เรียนการเรียนของนักศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำนวน 4 ข้อ

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัย พบว่า

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการนำ หลักพุทธปรัชญามาใช้ในการเรียนของ นักศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย

ผลการวิจัยพบว่า ด้านนันทะ พบว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีการนำหลักพุทธ ปรัชญามาใช้ในการเรียน โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.13$) ด้านวิริยะ พบว่า นักศึกษา กลุ่มตัวอย่างมีการนำหลักพุทธปรัชญามาใช้ในการเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) ด้านจิตตะ พบว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีการ นำหลักพุทธปรัชญามาใช้ในการเรียน โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) และด้านวิมังสา พบว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีการนำหลัก พุทธปรัชญามาใช้ในการเรียน โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบ การนำหลักพุทธปรัชญามาใช้ในการเรียนของ นักศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีอายุ รายได้ และ อาชีพต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า ผลการ เปรียบเทียบการนำหลักพุทธปรัชญามาใช้ในการเรียนของนักศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่มีอายุ

รายได้ และอาชีพต่างกัน พบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการนำหลักพุทธปรัชญามาใช้ในการเรียนของนักศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการนำหลักพุทธปรัชญามาใช้ในการเรียนของนักศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่า ด้านวิริยะมีความถี่มากที่สุด คือ ควรมีความขยันหมั่นเพียร และอดทนในการเรียน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยการนำหลักพุทธปรัชญามาใช้ในการเรียนของนักศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) ทั้งนี้ อภิปรายผลได้ว่า นักศึกษา มีความภูมิใจในการเรียน มีความมุ่งมั่นที่จะเรียนให้สำเร็จและบรรลุเป้าหมาย พอใจในการเรียนของตนและมีใจสู้กับการเรียนที่ตนได้รับผิดชอบ มีความขยันอดทน และมีความกล้าและความแน่วแน่ที่จะมุ่งมั่นในการเรียนจนไปสู่ความสำเร็จ จึงทำให้ผลการนำหลักพุทธปรัชญามาใช้ในการเรียนจึงออกมาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภษฏีทองคอนคู (2552) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง “หลักอิทธิบาท 4 ในการเรียนของนักเรียน โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอมือง จังหวัดศรีสะเกษ” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการใช้อิทธิบาท 4 ในการเรียนของนักเรียน โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอมือ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวมทั้ง 4

ด้าน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวุฒิกกร บัวทอง (2552) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง “การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม 7 ผลการศึกษาพบว่า ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่ม 7 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้อิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนนภพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิจัยการนำหลักพุทธปรัชญามาใช้ในการเรียนของนักศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ด้านฉันทะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) ทั้งนี้ อภิปรายผลได้ว่า นักศึกษามีความรักพึงพอใจในการเรียน พอใจในวิชาที่เลือกเรียน มีความภูมิใจในวิชาที่เรียน พยายามทำให้การเรียนสำเร็จและดียิ่งขึ้น จึงทำให้นักศึกษามีความพึงพอใจด้านฉันทะ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชญาภา เมธีวรฉัตร (2554) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท 4 กรณีศึกษาโรงเรียนศิรีวงศ์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนศิรีวงศ์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า บุคลากรมีพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และวิมังสา ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สถิตรัชปต์ย (2548) ประเด็นนี้ หากกองบรรณาธิการเห็นว่าเก่าไปตัดออกได้เลย ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไป

ใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาคฤหัสถ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจใน องค์ประกอบของอิทธิบาท 4 อันประกอบไปด้วย ฉันทะ ความพึงพอใจ วิริยะ คือ ความเพียร จิตตะ คือเอาใจฝักใฝ่ วิมังสา คือ ไตร่ตรอง โดยนักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 78.38) มีความเข้าใจความหมายที่ถูกต้อง ตรงกันด้านวิธีปฏิบัติ พบว่า นักศึกษาคฤหัสถ์ ส่วนใหญ่ให้ทัศนะที่คล้ายคลึงกันว่า ในการทำ สิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น เป้าหมายที่ตั้งไว้คือการ ประสบผลสำเร็จในสิ่งที่ทำต้องเริ่มที่ฉันทะให้ เกิดในใจของตนเองก่อน คือ รัก ชอบ อยากที่จะทำในสิ่งนั้น

3. ผลการวิจัยการนำหลักพุทธปรัชญา มาใช้ในการเรียนของนักศึกษา บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ด้านวิริยะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) ทั้งนี้ อภิปรายผลได้ว่า นักศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มีความเพียร มีความขยันขันแข็งในการเรียน มุ่งมั่นในการเรียนให้สำเร็จ จึงทำให้นักศึกษา ในด้านวิริยะ มีความเพียร ขยันในการเรียน ผลจึงออกมาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ประภษณี ทองคอนคู่ (2552) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง “หลักอิทธิบาท 4 ในการเรียน ของนักเรียน โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอมือ เมือง จังหวัดศรีสะเกษ” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการใช้อิทธิบาท 4 ในการเรียนของ นักเรียน โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอมือ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มากที่สุด คือ ด้านวิริยะ (ความเพียร) และยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติมาน นาทอง (2546) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจกรรม

นักเรียนแบบมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนบ้าน ค้างอ้อย อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน ผลวิจัย พบว่า ผู้ปกครอง นักเรียน พระภิกษุ นักเรียน และครู มีความพอใจต่อการบริหารกิจกรรม นักเรียนแบบมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนตามหลักอิทธิบาท 4 โดยผู้ปกครอง นักเรียน พระภิกษุและครู เห็นว่าปัญหาและ อุปสรรคการบริหารกิจกรรมนักเรียนมีส่วน ร่วมบ้าน วัด โรงเรียนตามหลักอิทธิบาท 4 ทุก ด้านลดลงหลังจากที่ทดลองใช้หลักการบริหาร กิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนตามหลักอิทธิบาท 4

4. ผลการวิจัยการนำหลักพุทธปรัชญา มาใช้ในการเรียนของนักศึกษา บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ด้านจิตตะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) ที่เป็น เช่นนี้อภิปรายผลได้ว่า นักศึกษามีความเอาใจ ใส่ในการเรียน เข้าใจในวิชาที่เรียน เรียนด้วยความจริงใจ เอาใจใส่ศึกษารายละเอียดงานที่ อาจารย์มอบหมายให้ทำ มีสมาธิในการเรียน มีสติควบคุมตัวเองให้อยู่กับการเรียนไม่ วอกแวกจึงทำให้ผลด้านนี้อยู่ในระดับมาก ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรินทร์ นินทศรี (2551) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การดำเนิน ชีวิตประจำวันตามหลักอิทธิธรรมของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนวัดควนसान อำเภอลำ กลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2540 ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และศึกษาอยู่ใน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3 มีความ คิดเห็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวันตามหลัก อิทธิบาทธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของประภษณี ทอง คอนคู่ (2552) ได้ทำวิจัยเรื่อง “หลักอิทธิบาท

4 ในการเรียนของนักเรียน โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการใช้อิทธิบาท 4 ในการเรียนของนักเรียน โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มากที่สุด คือ ด้านวิริยะ (ความเพียร) รองลงมาคือ ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่)

5. ผลการวิจัยการนำหลักพุทธปรัชญามาใช้ในการเรียนของนักศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ด้านวิม้งสาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) ทั้งนี้ อภิปรายผลได้ว่า นักศึกษา มีความขยันหมั่นเพียร พิจารณาไตร่ตรองในการเรียน ใช้ความรู้หมั่นตรวจสอบในการเรียนเพื่อพัฒนาการเรียน มีการประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขในการเรียนของตน ผลในด้านนี้จึงออกมามาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภษณี ทองคอนคู่ (2552) ได้ทำวิจัยเรื่อง “หลักอิทธิบาท 4 ในการเรียนของนักเรียน โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการใช้อิทธิบาท 4 ในการเรียนของนักเรียน โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มากที่สุด คือ ด้านวิริยะ (ความเพียร) รองลงมาคือ ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) และน้อยที่สุด คือ ด้านวิม้งสา (การพิจารณาใคร่ครวญ) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พนมไพร ไชยงค์ (2551) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ผลของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาการใช้อิทธิบาท 4 ในการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตสุพรรณบุรี”

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตสุพรรณบุรีหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ มีการใช้อิทธิบาท 4 ในการเรียนอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน

6. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีอายุ รายได้ และอาชีพต่างกัน มีการนำหลักพุทธปรัชญามาใช้ในการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ที่เป็นเช่นนั้นอภิปรายผลว่า อายุ รายได้ และอาชีพของนักศึกษามีผลต่อการนำหลักพุทธปรัชญา โดยเฉพาะด้านฉันทะของทุกตัวแปรอิสระ ที่ด้านนี้มีความต่างกัน เพราะฉันทะคือความพอใจเป็นเรื่องเริ่มต้นของอิทธิบาท 4 ในการที่นักศึกษาจะนำมาใช้ในการเรียนจึงทำให้มีผลแตกต่างกันในเรื่องของ อายุ รายได้ และอาชีพ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชญาภา เมธีวรฉัตร (2554) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท 4 กรณีศึกษาโรงเรียนศิริวงศ์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคคลากรในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนศิริวงศ์วิทยา จังหวัด นครสวรรค์ จำแนก เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

หลักพุทธปรัชญาในการศึกษาคครั้งนี้ คือ หลักกอิทธิบาท 4 เป็นคุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย ไม่ว่าจะเป็นการเรียนการศึกษา ตลอดจนการทำงาน ส่วนที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและกำหนดเพื่อการศึกษา มี 4

ด้าน คือ 1) ด้านฉันทะ 2) ด้านวิริยะ 3) ด้านจิตตะ และ 4) ด้านวิมังสา ที่นักศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยนำมาใช้ในการเรียนนั้น ส่งผลต่อการเรียนของนักศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นไปตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังทำให้ นักศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ยังเห็นคุณค่าและความสำคัญ พร้อมทั้งยังมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้นักศึกษาด้วยกันนำหลักธรรมเรื่องอิทธิบาท 4 มาใช้ในการเรียนเช่นเดียวกัน และยังให้องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับหลักอิทธิบาท 4 อันประกอบไปด้วย 1) ฉันทสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากฉันทะ ความเพียรสร้างสรรค์) 2) เจริญอิทธิบาทอันประกอบไปด้วย วิริยสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิริยะความ เพียรสร้างสรรค์) 3) เจริญอิทธิบาทอันประกอบไปด้วย จิตตสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากจิตตความเพียรสร้างสรรค์) 4) เจริญอิทธิบาทอันประกอบไปด้วย วิมังสาสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิมังสา สมาธิความเพียรสร้างสรรค์) ที่ตนเองได้รับรู้และรับทราบแก่ผู้ปกครองของตนเอง ครอบครัว เพื่อนร่วมงานของแต่ละท่าน และช่วยให้นักศึกษาสามารถที่จะสร้างการตรวจสอบและประเมินการสอนของอาจารย์ผู้สอนได้ ซึ่งจะทำให้การสอนของอาจารย์ผู้สอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นไปสุดท้ายจะทำให้นักศึกษาเข้าถึงการสอนของอาจารย์ผู้สอนได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งสองฝ่าย คือ ผู้สอนและผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย พบว่า มีข้อเสนอแนะจากนักศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหา มกุฏราชวิทยาลัยว่า ทุกคณะของมหาวิทยาลัยส่วนกลาง รวมไปถึงหน่วยงานวิทยาเขต ควรนำหลักพุทธปรัชญามาใช้ในการเรียนการสอน เพราะหลักพุทธปรัชญา โดยเฉพาะเรื่องหลักอิทธิบาท 4 เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในเรียนจะทำให้การเรียนนั้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและมีคุณภาพ และนักเรียนที่นำหลักพุทธปรัชญาไปใช้ในการเรียน จะเป็นผู้เรียนโดยไม่กดขี่ ช่มเหงคนอื่นและตนเอง ตั้งตนอยู่ในความซื่อสัตย์ และซื่อตรง ต่อการเรียนของตนให้แก่เพื่อนร่วมชั้นเรียน และหน่วยงานของมหาวิทยาลัยที่รับผิดชอบโดยตรงกับนักศึกษา อันได้แก่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ควรออกกฎระเบียบที่ชัดเจนให้คณาจารย์ทุกท่านของบัณฑิตวิทยาลัย ได้นำหลักพุทธปรัชญา โดยเฉพาะหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการเรียนการสอนที่จะออกมา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างสมรรถภาพในการเรียนการสอนของนักศึกษาด้วยหลักพุทธปรัชญาอื่น ๆ นอกจากอิทธิบาท 4 เพื่อสะท้อนให้เห็นความเป็นจริงว่าการเรียนไม่ว่าระดับใดก็ตาม เมื่อได้นำหลักพุทธปรัชญามาใช้ประกอบและร่วมด้วย จะทำให้การเรียนการสอนนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและการวิจัยเกี่ยวกับการนำหลักพุทธปรัชญามาใช้ในการเรียนการสอนควรขยายวงกว้างออกไป ในระดับชุมชน อำเภอ จังหวัด และทั่วประเทศ

แหล่งอ้างอิง

- กิติมาน นาทอน. (2546). การบริหารกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนบ้านค่างอ้อย อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์).
- ชูศรี พันธุ์ทอง. (2537). สถิติเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2539). คู่มือการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย ปี 2562. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ประกฤษฏี ทองคอนคู่. (2552). หลักอิทธิบาท 4 ในการเรียนของนักเรียน โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอมืองจังหวัดศรีสะเกษ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย).
- พนมไพร ไชยยงค์. (2551). ผลของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาการใช้อิทธิบาท 4 ในการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 4. คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตสุพรรณบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาหาบัณฑิต, สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตสุพรรณบุรี).
- พระมหาอุทัยกร บัวทอง. (2552). การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษากลุ่ม 7. (วิทยานิพนธ์ปริญญาหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย).
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2539). อนุสรณ์พิธีประสาทปริญญาศาสนศาสตร์บัณฑิต รุ่น 42/2538. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- วิษณุภา เมธีวรฉัตร. (2554). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท 4 กรณีศึกษา โรงเรียนศรีวังศรีวิทยา จังหวัดนครสวรรค์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- สถิต รัชปต์ย์. (2548). การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษา คฤหัสถ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. (วิทยานิพนธ์ปริญญาหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- สุรินทร์ นินทศรี. (2551). การดำเนินชีวิตประจำวันตามหลักอิทธิธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนวัดควนส้าน อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย).